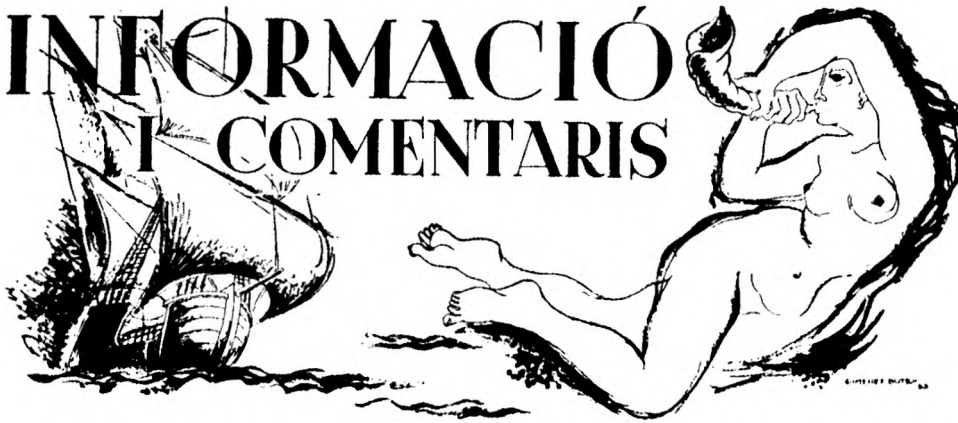

JOAN MARAGALL VIST PER FRANCESC PUJOLS *

—...?

—La meva relació amb Maragall començà l'any 1903, el dia de sant Jordi, en què els diaris van publicar el veredicte dels Jocs Florals. Les dues poesies que jo hi havia enviat, *Idil·li* i *Balada de les Festes*, van ser premiades amb la Flor Natural i amb el primer accèssit, respectivament. Tal com jo em pensava, aquest triomf va proporcionar-me l'avinentesa, tan desitjada, de conèixer Maragall. Ell era del jurat qualificador i fou justament per això que jo vaig concursar amb la idea que, si més no, llegiria les meves composicions. Però si abans era jo qui el volia conèixer, després fou ell qui va voler fer la meva coneixença. Aquell mateix dia, en efecte, Maragall encarregà Joan Pijoan d'anar a l'Ateneu a cercar-me. Va trobar-me, va presentar-me a l'ídol i així començà la meva amistat amb l'home que m'havia ungit poeta — contra el parer de gairebé tots els altres membres del jurat — d'una manera esclatant.

*

La meva passió per Maragall augmentà amb el tracte. Igual que Pijoan, jo no podia passar un sol dia sense parlar-li. Anàvem sovint a casa seva — casa-torre amb jardí — del carrer Alfons XII è de Sant Gervasi, on gairebé sempre el trobàvem. Pijoan, però, arribà a sovintejar tant les visites que, una vegada, la senyora Maragall va pregar-li d'espaiar-les una mica. Això li donarà una idea de l'admiració apassionada que ens inspirava el gran home i mestre nostre en poesia. Un dia, jo vaig portar-li tots els meus versos inèdits i ell va fer-ne una tria que es publicà amb un pròleg seu on em presenta com un poeta representatiu de «la paraula viva», és a dir, de la teoria poètica que ell encarnava i defensava.

Havent nascut en 1860, don Joan, com li dèiem, tenia aleshores 43 anys. Jo n'acabava de fer 21. Aquesta diferència d'edat explica el respecte filial que sentia per ell. El respecte i l'admiració van fer-me interessar per tot allò que podia tenir relació amb la seva vida i antecedents. El seu pare, el senyor Josep Maragall Vilarosal, va ser un gran treballador dedicat, ja de molt jove, al negoci dels teixits i així esdevingué un burgès barceloní típic, per l'estil de l'avi Rossinyol o sia d'aquell que troben la manera de revisar els comptes de la fàbrica mentre passen el rosari. El senyor Josep va casar-se amb na Rosa Gorina Folch, la qual va donar-li quatre fills: tres noies i un noi, el futur poeta. D'aqueixa manera, Maragall va tenir tots els privilegis del germanet petit i, alhora, els de l'hereu. Pot dir-se que va fer-se gran entre faldilles, la qual cosa va marcar la seva sensibilitat. Sense l'amor que el voltava i vivint com vivia, de menut, en aquell «carrer negre» (el de Jaume Giralt) — que ell després evocaria en un dels seus versos — hauria estat de segur un marrec infeliç i menys dotat. No cal dir que el devien contemplar i que la seva infantesa fou tendra. Estudià el batxillerat amb bones notes mentre aprenia també de tocar el piano. La dèria poètica va començar amb la preceptiva literària. Els primers versos que va escriure són d'aleshores.

El senyor Josep, d'acord amb la mania de tots els pares d'aquella època, volia que el seu fill fos fabricant de teixits o, almenys, enginyer, però al noi ni una cosa ni l'altra no li deien res. Amb tot, per complaure el seu pare, Maragall va es-

* *Del llibre* Francesc Pujols per ell mateix *d'A. Bladé Desumvila.*

tudiar la carrera de lleis, la qual acabà sense pena ni glòria. Va ser un bon advocat perquè no exercí mai. Durant un temps col·laborà amb el seu pare, de mala gana perquè s'estimava més llegir Goethe, fer versos, anar a l'Ateneu i parlar amb els amics. Així va arribar a la trentena. Un dia d'aquells, algú va parlar de Maragall i del que valia a en Mañé i Flaquer, l'ànima del *Diario de Barcelona*, el famos *Brusi*, publicació reaccionària per bé que, en el fons, defensava alguns principis del liberalisme català: «Nosaltres — venien a dir els inspiradors del *Brusi* — renunciarem a la llengua i a l'autonomia si Espanya accepta els postulats constitucionals i ens deixa el dret català.» (A Madrid, com ja és sabut, el representant d'aqueixa tendència era Cánovas del Castillo.)

És possible que d'un senyor Maragall, «poeta que promet», en Mañé i Flaquer no n'hagués fet el menor cas, però com que van dir-li que es tractava d'un advocat ric, el director del *Brusi* obrí els ulls i als pocs dies el prenia de secretari. — «Va pensar-se — solia dir Maragall — que jo era un conservador aferrissat, autèntic.» Però quan va començar a publicar articles, sense dissimular la seva simpatia envers les aspiracions autonomistes de Catalunya, alguns lectors, una mica esverats, van queixar-se. «Miri, don Joan, que aquest xicot no sap el que diu!» Mañé i Flaquer va respondre: «No us hi amoïneu: Maragall és un cas a part.» Sense aquest marge de tolerància no es comprendria la publicació al *Brusi* de tres o quatre articles de Maragall sobre Nietszche i les idees d'aqueix alemany delirant poc conegut, aleshores, a Catalunya.

Per aquell temps, estiuejant a Puigcerdà, Maragall va conèixer la noia amb la qual va casar-se aviat. Es deia Clara Noble i era filla d'un anglès i d'una andalusa. Ell l'anomenava «la Fada» i certament ho semblava. Com a obsequi de bodes, els seus amics van publicar, en edició limitada, un recull de les poesies que ell havia escrit fins aleshores. Aquest primer llibre de Maragall conté així mateix algunes de les seves traduccions de Goethe.

Maragall va casar-se enamoradíssim. Amb tot, la seva impressió l'endemà de la primera nit de noces, fou aquesta: «Quan et despertes et trobes al costat d'una senyora que et fa nosa.» Aqueixa impressió va comunicar-la a Pijoan, confidencialment, un temps després. Pijoan no va poder guardar el secret i el va revelar a Gaziel. I aquest acabà per esbombar-lo en un article publicat a *La Vanguardia*. La frase de Maragall és significativa i projecta una certa claror en el fons de la zona més profunda de la seva ànima complicada i contradictòria. D'ací una aspiració constant a la pretesa «serenitat» de Goethe en l'honor del qual va posar Helena a la seva primera filla. (Jo havia de seguir aquest exemple: el meu fill es diu Faust.)

*

La plena incorporació de Maragall a la literatura catalana va produir-se amb la publicació de

EDITORIAL FOURNIER, S. A.

Arquitectura, 29 - Telèfon 28-03-64
Copilco-Universidad, México, D. F.

EDICIONS
CATÀLEGS
REVISTES
i
TOTA MENA D'IMPRESOS

Casa del Arte

LA CASA ON L'ARTISTA
TROBA TOT EL QUE
NECESSITA

Els marcs de més originalitat

Tel. 18-36-20 * Av. Independencia 101-C
MEXICO, D. F.

S'Agaró

MOBLES
FINS

•

Pachuca 75 (Esq. Juan Escutia)
Tel. 14-34-94
México, D. F.

FONDO DE CULTURA
ECONOMICA DE MEXICO

Distribuïdors exclusius per al Brasil:

MESTRE JOU & Cº, LTD.

Rua Martins Fontes, 99 S. PAULO
Rua Augusta, 2813 S. PAULO
Travessa Ouvidor, 14-A. RIO

Visions i cants (no recordo l'any) on ja figuren algunes de les seves composicions més reeixides. Amb tot, d'aqueix llibre només se'n van vendre una cinquantena d'exemplars. Cal dir que els llibres de versos no s'han venut mai gaire i que, d'altra banda, en aquell temps, Maragall feia l'efecte d'un poeta selecte, gairebé aristocràtic. De fet, mentre va viure, a despit dels temes que conreava — naturalistes, descriptius, d'extracció mítica i terral —, no fou mai considerat un poeta popular. Però ell, en el fons, ho era tant, de popular, que arribà a la universalitat.

En canvi, com a periodista polític va exercir de seguida una gran influència i els seus articles feien forat, almenys en les files de la burgesia. Les lluites de finals de segle, les inquietuds de l'època, els corrents que la travessen, troben el tornaveu de la seva ploma agilíssima a les pàgines del *Brusi*. Aviat és dit, però cal pensar que en aquella època el *Diari de Barcelona* arribà a tenir més pes que tots els diaris de la península.

La gran força de Maragall, en tant que periodista, i fins i tot com a poeta, és que no va escriure mai res per obligació, per sortir del pas o per complaure algú. Escrivia sempre per a ell mateix impulsat per un motiu poderós. Era un enamorat de l'actualitat, de l'ambient i el paisatge que el voltaven. Així, va poder treballar molts anys, entre nous fills i flors noves. La seva poesia és gairebé sempre una resposta a una qüestió formulada per l'espectable exterior, i no tenia cap necessitat d'embellir o d'idealitzar les coses perquè són prou belles, ofertes als ulls i a tots els sentits, plenes d'olors i de colors, trèmules de vida.

Maragall era, en un mot, un místic de la realitat, tal com jo el vaig definir ja fa molts anys.

De les seves poesies més vives podria fer-se'n un estudi—potser ja l'han fet—basant-lo únicament en una inspiració, per dir-ho així, sorgida de l'estat del temps i del paisatge. Recordem, per exemple, les *Minves de gener*, la mar de Caldetes «descabdellant i cabdellant escuma», l'ametller que floreix quan encara fa fred «com enmig de l'hivern la primavera» . . . I, contràriament al que molta gent creu, un dels versos que li donà més fama i que ha commogut més lectors, *La vaca cega*, a ell no li va plaure mai gaire. Li semblava massa elaborat i mancat d'emoció autèntica, veritable, excessivament plàstic. I les arts plàstiques, malgrat la seva sensibilitat, no li deien gran cosa. Així, els quadres que tenia a casa eren freds i acadèmics. Amb la poesia i la música satisfeia el seu afany de bellesa. Anava sovint al Liceu, on tenia llotja tot l'any — almenys en vida del seu pare, el qual va viure fins a les acaballes del segle. Per cert que la nit de l'explosió de la famosa bomba (17 de novembre del 1893) els Maragall s'hi trobaven. La bomba esclatà en el començament del segon acte (representaven *Guillermo Tell*) enmig de l'estrèpit de l'orquestra, de manera que molta gent no se n'adonà. «Nosaltres — explicava Maragall — vam veure que la gent s'anava girant seguint l'ordre de les rengleres de

butaques, primer una fila, després l'altra... Els actors van deixar de cantar i la primera veu que va córrer va ser que un senyor havia trobat la seva dona amb una altre i li havia tirat un tret.» Aquella nit mateixa, en arribar a casa, el poeta va escriure la coneguda poesia:

«... i anirem a les festes
amb el pit ben armat, com a la guerra!»

*

Fou poc temps abans de la mort del seu pare, que Maragall anà a viure amb tota la família (ja tenia quatre o cinc fills) a la torre de Sant Gervasi. Mai no va tenir problemes econòmics i la seva única preocupació, en aquest sentit, consistia a cobrar les rendes. Quan jo el vaig conèixer, el 1903, ni tan sols es preocupava d'anar a cobrar, ja que en Pijoan ho feia per ell. L'any següent fou elegit president de l'Ateneu i proclamat Mestre en Gai Saber. Crec que va ser després d'aquest doble esclat que la Lliga va tenir la curiosa idea d'incorporar el poeta a la política mitjançant l'esquer d'una acta de diputat. Josep Pijoan, per encàrrec de Prat de la Riba, anà expressament a Olot, on Maragall estiuejava, i li comunicà l'oferiment. Ell, és clar, va fer-s'hi un tip de riure. Ell, de política ja en feia, i de la bona, però era escrivint. Cada article seu tenia més efectivitat que vint discursos de propaganda electoral. Dels seus treballs periodístics, publicats en volum, se n'han fet, que jo sàpiga, dues edicions. Són *El sentimiento catalanista* i *Patria Nueva*. Constitueixen una extensa glossa de les idees concentrades, poèticament, en la seva *Oda a Espanya*. Moltes d'aqueixes idees encara són vives i perduraran sempre, mal només sigui en forma de llavor, és a dir, en forma d'esperança. Llàstima que la majoria dels polítics — i dels no polítics — catalans actuals no les coneguin! L'«ideal ibèric», proclamat per Maragall, és ara més ideal, en tots els sentits del mot, que mai. Representa la projecció, de cara al futur, del que jo vaig descobrir en el passat, tal com vaig deixar-ne constància en la meva *Història de l'hegemonia de Catalunya en la política espanyola*. Històricament, políticament, era, és i seguirà essent la gran qüestió, el magne problema: el caos peninsular no s'acabarà mai sense la realització de l'«ideal ibèric». Maragall n'entreveia la solució al marge de les contingències dels règims de govern. Durant un temps, les seves simpaties es decantaven a la monarquia. Va provar-ho l'any 1904 en què Maura va portar Alfons XIII a Barcelona. Era una empresa molt arriscada. Amb tot, Maura va durla a terme. Fou durant el mes d'abril, en plena primavera. El rei era també un xicot primaveral, un càntir nou. Tenia 18 anys. Barcelona va tributar-li una bona rebuda, particularment des dels balcons, plens a vessar. (La por de les bombes i d'un possible atemptat allunyà la gent dels carrers.) El cert és que fins la Lliga, que havia preconitzat el buit — però no pas Cambó i alguns regidors, que van saber aprofitar la ganga —

El doctor

PELAI VILAR

OTORRINOLARINGÒLEG

ofereix a la Colònia Catalana
el seu Consultori

Consulta prèvia cita

*

Passeig de la Reforma 400 - 503
Tel. 11-29-16

REASSEGURANCES

Artur F. Costa

MEXIC, D. F.

Sira

SALÓ DE TE

NÁPOLES, 11
Entre Reforma i Insurgentes

MÈXICO, D. F.

IMPREMTA
PUBLI-GRAFICA

ES RENOVA
A LES VOSTRES ORDRES
A

GUERRERO, 268. TEL. 26-61-88
MEXIC, D. F.

hagué de reconèixer després, per bé que d'una manera poc elegant, que el monarca havia estat ben rebut pels barcelonins. Maragall, durant aquells dies, espontàniament, va convertir-se en cronista de les *Reials Jornades*. Sota aquest títol va escriure, en efecte, les seves impressions, les quals deixaven translluir els seus sentiments. El cant maragallià, en la seva volada generosa, planava molt per damunt de la realitat i li arribava de comparar Alfons XIII amb Jaume I, bo i assegurant que Catalunya podia tenir confiança en un rei jove. En feia un gra massa i els fets posteriors no van correspondre a les seves esperances, però és evident que en aquelles hores l'actitud de Maragall era, com sempre, molt pura, al revés de la posició de retraïment adoptada per la plana major de la Lliga i fins del paper oportunista que va jugar Cambó a risc de partir el seu partit. (I l'escindí, en efecte, ja que poc temps després Jaume Carner, Sunyol i altres lligaires van fundar el Centre Nacionalista Republicà.) En l'actitud de Maragall cal veure-hi un ressò, un aspecte, de la seva teoria de «la paraula viva» aplicada a la política. Ell volia fer una política «vivent», l'única que, en dir seu, comptava. Hauria tingut raó en un país de més cultura política, més civilitzat. A Espanya — i a Catalunya — les bones intencions, en política, han fracassat sempre. Som massa «vius» per a poder ser «vivents» en sentit maragallià. La bestiesa destructiva dels anarquistes, la bestiesa picaresca del lerrouxisme, la bestiesa inqualificable dels militars incendiaris del *Cu-Cut* i de *La Veu de Catalunya*, per no citar-ne d'altres, haurien hagut de desenganyar un home tan sensible i tan líric com Maragall. Trontollava, restava atuït (com després de la Solidaritat) davant l'estultícia dels espanyols que s'alegraven de la mort d'una gran esperança, però es redreçava i tornava a escriure. No es volia desenganyar de la política ni dels homes perquè la cosa que li feia més por del món era l'escepticisme, el menfotisme. Qualsevol cosa menys això. Així, ell, uns dies, era més «iberista» que catalanista, altres, al revés. Una temporada semblava conservador aferrissat, una altra revolucionari. En el fons, va sentir sempre una simpatia tota especial envers els obrers encara que fossin anarquistes (potser perquè els identificava amb tipus tan simpàtics com Massó i Torrents, Alexandre Cortada, Casas-Carbó i molts d'altres que es podien permetre el luxe de fer d'anarquistes perquè els seus pares eren rics i reaccionaris). L'abrandament dels obrers —ni tan sols quan es traduïa en forma de bombes — no l'induïen a esquinçar-se les vestidures ni a llençar l'arpa. Potser, davant la injustícia social, pròpia de l'època, i l'egoisme dels grans burgesos, ho considerava lògic, si no just, o simplement «idealista», nietzscheà. No gosaria assegurar-ho. Ara, si els obrers provocaven vagues «revolucionàries», sense cap possibilitat d'èxit, mentre deixaven els carrers plens d'escombraries, Maragall brandava el cap i fins de vegades s'empipava — «Què els fotin!» —. Crec que era una reacció de fons estètic. Fos el

que fos, vostè ja sap el que va passar a Barcelona l'any 1909. A la revolta de la Setmana Tràgica va seguir la repressió encoratjada per la Lliga i tota la burgesia catalana i espanyola. Aqueixa fúria obligà el govern Maura — contra els sentiments d'aquest — a cercar una víctima propiciatòria i cregué trobar-la en el pobre Ferrer i Guàrdia (el qual, certament, no pagava el tret). ¿Què va fer Maragall? Va escriure un article, *La ciutat del perdó*, que reflecteix no solament l'idealista impenitent, sinó l'home sencer. La ploma del poeta que havia cantant, cinc anys enrera, l'esperança — aviat defraudada — d'un rei jove, refilava ara en favor del perdó d'un anarquista condemnat a mort. Maragall, és clar, no parlava en nom d'una més o menys justificada innocència, sinó contra la inhumanitat d'unes lleis que deshonoren la civilització. «Sacrificar fredament un home a la primera llum de l'alba — venia a dir el poeta — és un crim contra l'esperit evangèlic i la realitat sagrada de la vida.» Aquest article no arribà a publicar-se perquè Prat de la Riba, en llegir-lo, va quedar blau i l'arxivà. En canvi, va donar a l'estampa *L'església cremada*, que és un cant de Maragall a l'església de les Jerònimes, del carrer del Pedró, que els revolucionaris van lliurar a les flames durant la Setmana Tràgica.

*

Tot plegat sembla — i és, en efecte — desconcertant com tot el que té relació amb la vida, el cor i l'obra de Maragall. En el fons, però, hi ha una llum — la llum de la bondat, del respecte a la vida, d'una infinita tendresa humana — que aclareix, si no justifica, totes les contradiccions. A propòsit de sentiments, o de conceptes, aparentment antagònics, recordo encara que, en certa ocasió, Maragall va escriure una mena d'assaig on tractava d'identificar, en alguns aspectes, la Venus pagana i la Verge cristiana. No sé pas en què devia basar els seus raonaments, però em consta que va portar-lo a Prat de la Riba, el qual, mentre el llegia, anava envermellint, pot comptar!, mentre manifestava la seva disconformitat amb els moviments del cap. I Maragall, a cada signe negatiu d'en Prat, exclamava: «No? Però si és igual! Són iguals!»

*

Amb tot això, la vida del poeta, cobert de fills, mirada de l'exterior — i àdhuc de torre endins — no podia ser més burgesa. Jo, que el visitava sovint, sempre vaig tenir la impressió que en aquella casa no passava res i l'única escena de caràcter sentimental que recordo va ser motivada pel comiat, voluntari, d'una minyona que havia vist néixer tots els petits. Aquell dia, tothom va plorar.

Maragall es llevava d'hora, passejava, llegia i escrivia. El viatjar no l'entusiasmava i tret dels mesos d'estiueig — a Blanes, a Caldetes, a Olot i sobretot a Cauterets — pot dir-se que la seva vida va passar a Barcelona. Moltes tardes anava a

Dr. Peña Massip

Ex-intern pensionat a la Facultat de Barcelona, Hospital Vaugirard i Saint Antoine, París

MEDICINA INTERNA
DIGESTIU, NUTRICIÓ
GERIATRIA

Consultes d'11 a 2 i de 5 a 8
Prèvia cita

Marsella, 61-102. Col. Juárez
Tel. 11-10-91 México, D. F.

La Optica López

TELÉFON 10-00-63
LOPEZ, 157-D
MEXICO, D. F.

- *Atenció especial a les receptes dels oculistes.*
- *Ulleres i cristalls de totes classes*
- *Puntualitat, exactitud, economia*

ARANYES DE CRISTALL
CRISTALLS

ARTE
CRISTALINO
S. A.

Prop. Jaume Camarasa

Independencia, 163
San Pedro Tlaquepaque, Jal.

El Gallo Mexicano
S. A. de C. V.
Ribera de San Cosme 60 - MEXICO, D. F.
Cable: ANHELO - Tels. 35-63-79 i 16-12-23

MAGATZEM DE TEIXITS
I ROBA EN GENERAL

•

RETALLS DE TOTES MENES A DOJO
I SEMPRE A MENYS DEL COST

l'Ateneu, però el costum de prendre el te amb la família el feia tornar a casa abans de la posta del sol. De nits, no sortia gairebé mai. Generalment, havent sopat, tocava el piano. En sabia prou per anar seguint les línies melòdiques de les obres que li agradaven.

De música en parlava sovint, tant o més que de literatura i, certament, molt més que de política, tret potser de l'època de la Solidaritat, que ell qualificà, en un article, d'«alçament», i va desvetllar-li grans esperances, però la sempre real i, pel que es veu, inguarible insolidaritat dels catalans van desenganyar-lo aviat. Jo que, durant anys, vaig esperar cada dia l'hora de veure'l i de parlar-li amb una mena de deliri i que llegia tot el que escrivia amb una completa adhesió, me l'escoltava sense fer objeccions, al revés de Pijoan, que li portava sovint la contrària. A Maragall, l'actitud de Pijoan li feia gràcia, perquè el coneixia i el tenia en bon concepte, no solament com a poeta sinó en tant que home d'acció. En aquells temps, les dues grans admiracions de Pijoan eren Maragall i Prat de la Riba. En canvi no podia veure Cambó ni en pintura i quan sentia parlar-ne en to d'elogi s'indignava. L'anomenava «l'home nefast». Pijoan, de jove, era un tipus extraordinari, d'una gran vitalitat, extremada i tot. Ell va tenir la idea de fundar l'Institut d'Estudis Catalans, el Museu d'Art Romànic — continuació o complement del Museu de Vic — i el Col·legi Espanyol de Roma. A Prat de la Riba, aqueixes iniciatives l'encisaven com tot el que era constructiu. Pijoan tenia una empenta formidable i un doll espeterrant de idees. Així li arribava de voler conciliar, per exemple, les seves vel·leitats monàrquiques amb el lerrouxisme. Amb tot, ell, que del catalanisme en deia «andorranisme», va fer més per Catalunya, en aquella època, que molts catalanistes. El seu ideal era endegar, construir — i no ho dic pas pel fet de ser arquitecte: «Fer coses, fer coses!» — deia sovint. Aquesta era, i ha estat sempre, la seva divisa.

Un altre personatge que no pot oblidar-se, en parlar de Maragall, és el senyor Antoni Roura. Aquest home, que era registrador de la Propietat, anà a Manila, on, mentre es moria de fàstic perquè no hi havia res a registrar, va sostenir una correspondència interessantíssima amb Maragall. Cal llegir aquest epistolari si es vol tenir una visió de tot allò que aleshores era motiu de preocupació i de comentari a finals del segle passat. El senyor Roura tornà a Catalunya — poc temps després del desastre colonial — vestit a la «filipina» i amb «jipi-japa». Va fer sensació. Tenia una gran cultura molt ben dissimulada; de tal manera que, tractat superficialment, feia l'efecte d'un home insignificant, «effacé». El senyor Roura a Maragall li deia «genio».

•

A desgrat del que acabo de dir-li sobre la vida familiar de Maragall, ara se m'acut que també en aquest aspecte hi hauria una dualitat a remarcar ja que tot i semblar un patriarca — el pa-

triarca que realment era — durant un cert temps va tenir la idea de fer-se frare, tal com ell mateix va revelar al pare caputxí Miquel d'Esplugues. Cal creure que, de tant en tant, passava hores d'escepticisme i de tristesa. Per fortuna, sempre va poder comptar amb la protecció de Goethe o del concepte que ell en tenia, sobretot pel que respecta a l'anomenada «serenitat espiritual», cel inassolible en aquesta vida.

De Goethe, Maragall va traduir *Ifigènia,* la qual, dirigida per l'Enric Giménez, fou representada al teatre Laberint l'any 1898. Del *Faust,* va treure'n *La Margarideta,* però n'exclou tota la metafísica, per dir-ho així, en un esforç d'humanitzar l'amor dels protagonistes. El *Faust,* en l'obra del català, és un estudiant; Margarida, una modisteta i Mefistòfeles, el mal compnay. El drama, doncs, s'encarna en personatges actuals i la lleganda esdevé realitat.

La Margarideta fou estrenada al teatre Íntim el 1903. El primer paper va fer-lo la Marta Cazorla i el *Faust* va interpretar-lo un xicot que es deia Conill. La nit de l'estrena, un crític va dir que Maragall, amb la seva adaptació, havia fet desaparèixer la universalitat del vell mite. L'autor va respondre que la seva obreta era tan universal que allò que hi passa, podía passar a Barcelona, o a qualsevol altra ciutat del món, en la nostra època.

Maragall va sentir també la influència de la poesia grega. Recordem *Nausica.* Aquest poema, però, no es una obra típicament maragalliana. Vull dir que s'allunya de la seva concepció estètica i ell mateix en criticava la manca d'emoció i l'esforç retòric, per bé que algun cop ho justificava amb l'exemple del mateix Homer, el qual, de vegades, també va forçar la màquina.

En tant que autor teatral, Maragall arribà al cim més alt amb *Eridon i Amina,* representada a l'Íntim amb un fons *wateau* pintat magistralment per Vilaregut.

Què puc dir-li més? De la concepció poètica de Maragall ja hem apuntat l'essencial. Ell va creure sempre en la «paraula viva», aigua de font que només ha de rajar en estat de gràcia ja que, altrament, perd la divina frescor. A aquest credo, exposat en un discurs famós, *Elogi de la paraula,* i en el pròleg del meu llibret de versos, respon la flor de la seva obra. Una altra teoria complementària fa referència a l'actitud del poeta acarat a la pròpia producció, i podria resumir-se així: «Jo no sé ni puc dir si això val alguna cosa, però com que és sentit i parla al meu cor, quelcom deu tenir.» Ès l'expressió d'un líric veritable, d'un poeta autèntic, que tenia l'ànima, com ell digué, del comte Arnau, «a la mercè d'una cançó». En aquest sentit, el seu crit suprem, el que marca la més entranyable de les seves contradiccions (sense les quals un home digne d'aquest nom no sabria viure), és el *Cant espiritual,* que és el cant més terrenal que hi pugui haver. La idea de la mort — malgrat haver-hi coquetejat de jove —, és a dir, la idea de perdre de vista aqueixa terra, el «món formós» i

Estel

FABRICA
DE ROBA INTERIOR
PER A SENYORA

Av. República Argentina, 76 - B
Tel. 26-16-50 - MEXICO, D. F.

MD

ARTICLES DE PUNT
Models exclusius per a senyora, nen i home
CREACIONES MAS DEOP, S. A.
Av. Uruguay 86 * Tels. 21-17-35 i 12-03-13
México, D. F.

«aquesta cel blau damunt de les muntanyes
i el mar immens, i el sol que pertot brilla . . .»

no li feia cap goig perquè ell volia aquest món i, de poder ser, l'altre. Amb tot, va morir serenament — més serenament potser del que havia viscut — després de manifestar que volia baixar a la tomba embolcallat amb l'hàbit de sant Francesc.

*

L'enterrament de Maragall — un dia d'hivern del 1911 — va ser molt discret, sense multituds, a mitja llum, a mitja veu, i la calma de sant Gervasi no va ser torbada. Dos municipals de cavall emplomallat — a manera d'homenatge oficial — obrien pas a la caixa al seguici. Al final, anàvem l'Ors, en Junoy i jo. Recordo que al moment d'entrar el dol a l'església de la Bonanova, dues dones del poble s'aturaren a parlar al nostre ostat:

— Qui era?
— El senyor Maragall.
— El senyor Maragall?
— Sí, un poeta.
— Ah, vaja!